

ELŐZETES ADATOK A BÖDDI-SZÉK EMLŐSFAUNÁJÁNAK ISMERETÉHEZ

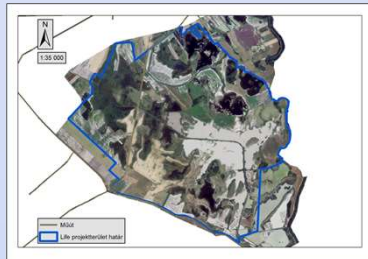
X. MAGYAR TERMÉSZETVÉDELMI BIOLÓGIAI KONFERENCIA, MÓRAHALOM

Dr. BANKOVICS ATTILA

attila.bankovics@gmail.com

Bevezetés

Szikes tavaink többségének halastóvá alakítása vagy más módon történő megszüntetése után ma talán a Böddi-szék az, mely még a legeredetibb formájában őrzi a kiskunsági pannon szikes élőhelyek jellemzőit.

A Böddi-széken a szikes vízi élőhelyek, szikes mocsarak, szikes rétek, löszhátak, homoki gyepek és a kisebb telepített erdőfoltok diverz élőhelykínálatot jelentenek az emlősfajok számára

Az eredeti állapot visszaállítására 2013-ban egy hat éves élőhely-rekonstrukció indult Dunatétlen határában. E LIFE+ Nature project keretében számos élőlény csoport vizsgálata van folyamatban.

A Böddi-szék tipikus képe nád (*Phragmites australis* és zsióka (*Bolboschoenus maritimus*) foltokkal.

FOTO: Bankovics Attila

A terület madártani vizsgálataival egy időben az emlős adatokat is regisztráltuk. Ezzel a módszerrel az emlős faunáról csak érintőleges képet kaptunk, mégis egy előzetes faunakép már így is felvázolható. Egyes csoportok esetében a hiányok és megletések egész biztosan megadhatók s ezek a természetvédelmi kezelés számára máris fontosak.

Az észlelt emlősfajok státusa és előfordulási helye a területen

- Keleti cickány** - *Crocivura suaeuolens* - Élőhely: telepített szürkenyár (*Populus canescens*) erdő, kocsányos tölgy (*Quercus robur*) szegéllyel. „Bejárati-erdő”
- Erdei cickány** - *Sorex araneus* - Élőhely: telepített szürkenyár (*Populus canescens*) erdő, kocsányos tölgy (*Quercus robur*) szegéllyel. „Bejárati-erdő”
- Miller-vízicickány** - *Neomys anomalus* - Élőhely: Maka-szék: nádas (*Phragmites*), a Sóséri-csatorna közelében.
- Közönséges vakond** - *Talpa europaea* - Túrastelepei sok felé megtalálhatók. Jelentősebbek: Dombi-akácok melletti gyepterület./ Celtszes-akácok környéke./ Morotvás-pusztá területén. / Megfigyelt Torony környéki magaslat.
- Mezei nyúl** - *Lepus europaeus* - az egykori morotvák menti háts területek, főként a Szórtás-pusztá, a Sóséri-pusztá szántó-gyep mozaikjai, a Böddi-szék közvetlen szegélye.
- Mezei pocok** - *Microtus arvalis* - Szántókon, gyepterületeken, birka- és marha legelőkön, ligetes erdőben, fásodortokban járta mindenféle fellelhetők. A vörös vércse (*Falco tinnunculus*), és az egerészölyv (*Buteo buteo*) legfontosabb táplálékforrása a területen. Szákmányolás rendszeresen megfigyelhető. 2014 a Böddi-szék térségében is gradációs éve volt.
- Mezei hörcsög** - *Cricetus cricetus* - Kis számú, szórványos előfordulása a területen. Előfordulása: Dombi-akácok: gyepterület.
- Pirók erdeieger** - *Apodemus agrarius* - Élőhely: telepített szürkenyár (*Populus canescens*) erdő, kocsányos tölgy (*Quercus robur*) szegéllyel. „Bejárati-erdő”
- Közönséges erdeieger** - *Apodemus sylvaticus* - Élőhely: telepített szürkenyár (*Populus canescens*) erdő, kocsányos tölgy (*Quercus robur*) szegéllyel. „Bejárati-erdő” / Nagyeri-csatorna környéke Dunatétlen közelében, a Csárda-halomnál.
- Törpeegér** - *Micromys minutus* - Fészke 60 cm-es magasságban a Sóséri-csatorna nádszegélye mentén.
- Házi egér** - *Mus musculus* - Emberi lakóhelyeken, tanyákban, állattartó telepeken előfordul.
- Vándorpatkány** - *Rattus norvegicus* - Emberi lakóhelyeken, tanyákban, állattartó telepeken előfordul. A területen átvettőt múton autók által elütött példányai előfordulnak. Egy elütött példány feltételezhetően, a korábban ugyanott elütött, s már az aszfalthoz ragadt vízisikló (*Natrix natrix*) próbálta fogyasztani, amikor „öt” is elütötték.
- Vörös róka** - *Vulpes vulpes* - Mérsékelt számban fordul elő a területen. 2014-ben - nyilvánvalóan a mezei pocok gradációja miatt - nappal is gyakrabban látható volt. Kölykei átköltözését figyeltük meg 2014. május 9-én. Feltehetően a kóborló rendszerbe betelepíteni szándékozó bütykök ássólód (*Tadorna tadorna*) megjelenése volt az indító ok, hogy a nyílt helyen lévő szántóterületi kóborlókból, az anyá egyenként áthordta a - már a kóborok elé kijáró - kölyköket, a mintegy 300 méterre, egy akácokban lévő váltó kóborokba.
- Nyestkutya** - *Nyctereutes procyonoides* - Térségbeli jelenlétét egy országúton elütött példány bizonyítja. A tetemet az 52-es múton, a Solt közelében külterületen észlelte Nyúl Mihály 2014. májusában. (Nyúl Mihály szíves szóbeli közlése.)
- Hermelin** - *Mustela erminea* - Egy elütött nyári ruhás példány bizonyítja jelenlétét, melyet 2015. október 27-én találtak Dunatétlen közszéghatárban az 53-as múton a 9-es km közelében. (Bankovics Attila, Márta Kriszta és Tóth János).
- Menyét** - *Mustela nivalis* - 2014 folyamán meglehetősen gyakran került szem elé egyesével, s ugyanezért elött példányokat is gyakrabban találtak. (Mozgálm, felporodása összefüggésbe lehetett a mezei pocok 2014. évi gradációjával.) 2014. augusztus 12-én egymás mellett 2 elütött példányt találtak, melyeket feltételezhetően egyszerre gázolta el a jármű.
- Borz** - *Meles meles* - Élőhely: akácok, ahol az egykori, benőtt homokbánya gödrök falában egész járatrendszere van. Hasonló kóborok helye lehet az 53-as országút mentén, ahol 2014-ben rövid néhány napon belül 2 fiatal és egy kifejlett példány elütött tetemét találtak.
- Közönséges vidra** - *Lutra lutra* - Előfordulása a Sóséri-csatorna mentén rendszeres. Több jól kijárt „ösvénye” látható a csatorna meder és a szomszédos tavak között. 2016. január 1-én nappal mozgó egyedét észleltük a Sóséri-csatornában.
- Vaddisznó** - *Sus scrofa* - A térségben a Kigyós mentén az Öltő-halom környékén észleltem legtöbbször tursáit a pusztai gyepekben.
- Európai őz** - *Capreolus capreolus* - Rendszeresen látható. 4-6-os csoportjai mindennaposak, ritkábban 13-as, 15-ös csapatai is előfordulnak.

FELTŰNŐ HIÁNYOK

A kutatások megkezdése óta összesen 167 terepnapot töltöttem a Böddi-széki projekt területen, s ezalatt nem észleltem sünd, mókust, ürget, házi görényt, molnargörényt, nyestet, az elvárhatók közül.

A Böddi-szék térségében 2013. október 1. - 2016. március 31. időszak során észlelt emlősfajok rendszertani felsorolása:

CICKÁNYFÉLÉK - SORICIDAE
Keleti cickány - *Crocivura suaeuolens*
Erdei cickány - *Sorex araneus*
Miller-vízicickány - *Neomys anomalus*

VAKONDFÉLÉK - TALPIDAE
Közönséges vakond - *Talpa europaea*

NYÚLFÉLÉK - LEPORIDAE
Mezei nyúl - *Lepus europaeus*

HÖRCSÖGFÉLÉK - CRICETIDAE
Mezei pocok - *Microtus arvalis*
Mezei hörcsög - *Cricetus cricetus*

EGÉRFÉLÉK - MURIDAE
Pirók erdeieger - *Apodemus agrarius*
Közönséges erdeieger - *Apodemus sylvaticus*
Törpeegér - *Micromys minutus*
Házi egér - *Mus musculus*
Vándorpatkány - *Rattus norvegicus*

KUTYAFÉLÉK - CANIDAE
Vörös róka - *Vulpes vulpes*
Nyestkutya - *Nyctereutes procyonoides*

MENYÉTFÉLÉK - MUSTELIDAE
Hermelin - *Mustela erminea*
Menyét - *Mustela nivalis*
Borz - *Meles meles*
Közönséges vidra - *Lutra lutra*

DISZNÓFÉLÉK - SUIDAE
Vaddisznó - *Sus scrofa*

SZARVASFÉLÉK - CERVIDAE
Európai őz - *Capreolus capreolus*

A hörcsög (*Cricetus cricetus*) élőhelye a Böddi-széki térségében. Háttérben a borz élőhelyének akácok tömbje.

FOTO: Fodor Lajos-Boros Erzsébet

Elütött borz (*Meles meles*) Járáspusztá (Solt) mellett az 5305 számú múton. (2015. július 19.)

FOTO: Bankovics Attila

Az őz rendszeresen előforduló faj, ritkábban 13-as, 15-ös csapatai is megfigyelhetők

FOTO: Hamar Sándor

Összefoglalás

Az EMLŐSÖK 21 hazai családjából, ezideig 9 családhoz tartozó 20 faj jelenlétét észleltem a Böddi-széki térségében, Dunatétlen és Solt község határáiban. Közülük 5 védett, 1 fokozottan védett (31,5%). Védettek: *Crocivura suaeuolens*, *Sorex araneus*, *Neomys anomalus*, *Talpa europaea*, *Mustela nivalis*. A fokozottan védett Lutra lutra többek között a Sóséri-csatornán fordul elő. Feltűnő a sün eddigi hiánya, ami talán csak ritkaságára vall. A projekt térségében elütve talált 21 gerinces faj közül 8 emlős. Közülük faunisztikailag kiemelkedő a nyestkutya (*Nyctereutes procyonoides*) előfordulása, mely új adat itt. Jelentős az elütött borzok (*Meles meles*) száma. Ötöt regisztráltunk az elmúlt két és fél év alatt. A védett menyétből (*Mustela nivalis*) ugyanezért elött példányt találtunk. A Kigyós-csatorna vonaláról jelentős számú vaddisznó (*Sus scrofa*) járja a szikes gyepeket. Károkozások a szikimadarak szaporulata szempontjából a rókaéhoz és a varjakéhoz hasonlítható és mielőbb megoldandó természetvédelmi kezelési feladat.